

Inhoud

Inleiding	7	Opgesloten	47	De natuur in	102
Jeugd	8	Schrijfles	50	Kievitsjongen	105
Naar school	11	Van kroontjespen tot balpen	51	Milieuraad - Opruimactie	107
Opkomend verlangen	15	Tekenen	53	Naar de gemeenteraad	109
Naar de mulo	18	Tafels leren	55	Bedreigd	110
Naar de kweekschool	20	Billenkoek	57	Verliefd	112
Mijn eerste klasje	22	Klasseboek van klas 5, 1966	62	Spreekwoordenwedstrijd	113
In militaire dienst	23	Bovenmeester worden	77	Hoofdluis ... in tranen!	115
De vglo-school in Barneveld	25	De inrichting van de nieuwe school	79	Afscheid	120
Solliciteren	27	1968	81		
Naar Rijssen	30	Opening van de school	84		
De Haarschool	31	Techniek in de school	86		
Salarisuitbetaling	35	Uit de schoolkrant	87		
Getrouwd	36	Oud papier	88		
Na schooltijd	38	Ouderavonden	89		
Grote klassen	39	Koninginnefeest	92		
Schoolleven	40	De Stoom	94		
Klas 3	42	Verjaardag van de bovenmeester	96		
Appelmoes	44	Albert Wessels	99		

Inleiding

Schoolmeester, onderwijzer, leraar. Allemaal benamingen voor het mooiste beroep van de wereld! Tegelijk kan het ook het zwaarste, het aller-moeilijkste beroep zijn. Dat is ontegenzeggelijk het geval als je een klas, een groep niet in het gareel kunt houden.

Waarom toch het mooiste beroep? Bijvoorbeeld omdat een onderwijzer kleine mensjes helpt groot te worden, als het goed is veel van kinderen houdt, liefde geeft en veel liefde terug ontvangt, kennis overdraagt en antwoord probeert te geven op de vele vragen die kinderen stellen in hun ontwikkeling. En zeker ook: omdat hij kinderen vertelt uit het heilige Woord van God. Om zo een verlengstuk van het gezin, waaruit de kinderen voortkomen, te mogen zijn. Zie in dit verband Psalm 78 vers 5-7: dat zij Gods wet en getuigenis hun kinderen zouden bekendmaken.

Was ik me in mijn jonge jaren van dit alles bewust? Nee, zeker niet. Dat is langzamerhand gegroeid.

Jengd

We gaan terug in de tijd, naar het begin van de veertiger jaren van de vorige eeuw

Ik was een boerenjochie uit buurtschap De Valk in de gemeente Ede. In dat gehucht was een bakkers- annex kruidenierswinkel. En vlak bij het witte schooltje, waarop ik zat, nog een winkeltje. Ook was er een Boerenbond en een Boerenleenbank. Verder alleen maar boerenbedrijfjes. Het betrof gemengde bedrijfjes: een aantal koeien, wat varkens en kippen en een paard. Als je als boer twaalf tot vijftien koeien had, werd je al gezien als een 'grote boer'.

De grond werd gebruikt voor grasland en voor akkerbouw en dan vooral voor rogge en haver en, na de roggeoogst, knollen. Men probeerde zo veel mogelijk het benodigde voer voor het vee zelf te verbouwen. Diep in de herfst kwam op een dag de dorsmachine en met behulp van burenen werd het koren gedorst.

Dat was een zeer spannende gebeurtenis voor ons als kinderen, maar ook voor mijn vader. Want elk jaar weer was het de vraag: Hoeveel mudden rogge en haver zou het resultaat van een jaar hard werken zijn?

Het graan werd verkocht aan de Boerenbond en voor het geld dat vader hiervoor ontving, kocht hij voer voor de kippen en de varkens.

Wat moest er zware lichamelijke arbeid verricht worden! En wij, als kinde-

Dorsmachine.

ren, moesten zo veel mogelijk meehelpen. Dat was echt niet altijd naar onze zin ... In de zomer twee keer per dag eindeloos pompen om de koeien van genoeg water te voorzien. In de vakantie mee naar het land,

waar mijn vader met de zicht (een soort zeis) het koren maaide. Wij als kinderen moesten dan de garven van een stroband voorzien. Best zwaar werk voor een kind. Wat waren we dan blij als de rogge helemaal gemaaid was en we havergarven moesten binden. Want dat haverstro was veel zachter.

Na de zomervakantie moesten we mee naar het aardappelland om de aardappels, die vader overdag met de greep gerooid had, op te rapen. Naar onze beleving eindeloze rijen gelige aardappels. Vader ging onder-tussen melken.

En als het nog wat verder in het seizoen was, zo rond november, moesten we knollen plukken en daar knollenhopen van maken. Wat hebben we vaak pijnlijke, koude handjes gehad! En je probeerde wel, net als grote mensen, je handjes rondom je lichaam te slaan, maar die pijnlijke tinteling ging zomaar niet over.

Maar ook moesten we het hele jaar door tussen de middag naar de kippenhokken om eieren te rapen. Je nam als kind altijd een stok mee om broedse kippen die niet van het legnest wilden, wat te bedwingen om zo, zonder gepikt te worden, toch de eieren te kunnen rapen. Die hokken stonden in de bongerd, tussen de appel- en perenbomen. De kippen liepen vrij rond. Maar o, die haan!

Ik herinner me dat op een keer (ik was toen acht of negen jaar) een haan hard naar me toe kwam rennen en al fladderend met zijn grote, witte vleugels en zijn gele, grote poten naar voren gestrekt, tegen me op-sprong en me met zijn scherpe poten veel pijn deed. Huilend van pijn

Binnenhalen van de roggeoogst met paardenkracht.

en boosheid gaf ik die haan een loeiharde klap met de stok die ik bij me had.

Het gevolg was dat die haan voor dood bleef liggen. Ik keek snel om me heen om te zien of mijn vader het gezien had. Gelukkig niet! Ik ging zo vlug mogelijk naar school, maar de hele middag zat ik in angst voor wat er gebeuren zou, als ik straks weer thuis zou komen.

Na schooltijd liep ik heel langzaam, bang voor wat me te wachten stond, naar huis. Toen ik eindelijk thuis was gekomen en mijn vader op het erf zag lopen, keek hij tot mijn verwondering helemaal niet boos. Hij zei

vriendelijk gedag en ging gewoon door met zijn werk. Zou mijn vader het nog niet gezien hebben?

Ik ging regelrecht naar de bongerd en ... de grote, witte haan met zijn felrode kam liep rustig tussen de kippen in de grond te pikken. Hij leefde nog! Ik had hem dus alleen maar even buiten westen geslagen. Ik kan me de opluchting van toen nog levendig herinneren ...

Mijn vader deed het zware werk, zoals hooien, ploegen en mest naar het land brengen, met behulp van een paard. Maar naderhand deed de landbouwmechanisatie ook bij ons steeds meer haar intrede. Zo verschenen de eerste tractoren in onze omgeving. Maar die tractoren kostten wel heel erg veel! Veel te veel voor mijn vader.

Nu was er in De Valk een boerensmid die in de behoefte aan machines, die sterker waren dan een paard, wist te voorzien. Hij kocht afgedankte voorstukken van vrachtwagens op (vaak een Ford) en bouwde die om tot landbouwtrekkers. Hij zette er een tweede versnellingsbak in, zodat de trekkracht vele malen groter werd, en bouwde achter de trekker een soort lift zodat je er ook mee kon ploegen. Kortom, een zeer bruikbare trekmaschine, die echter veel minder kostte dan een echte tractor. En dit kon mijn vader net behappen, zodat rond 1950 het paard werd verkocht en een autotrekker werd aangeschaft. Wat was mijn vader er blij mee! De hooischudder, de hooihark, de mestkar en de ploeg konden erachter vastgemaakt worden en rijden maar ... Ik heb er later ook heel wat voren mee geploegd!

De zo begeerde autotrekker met o.a. mijn ouders.

Naar school

Ik ben drie weken jonger dan onze koningin, dus van 1938

Het schooltje in ons buurtschap was een Nederlandse Hervormde School en telde vier klaslokalen. Dat betekende: een school met combinatieklassen.

Ik ben drie weken jonger dan onze koningin, dus van 1938. Zodoende begon voor mij in april 1944 de leerplicht. Het gaan naar school gebeurde op door mijn moeder witgeschuurde klompjes. Elke zaterdagmiddag moest er door moeder weer witte kalk op de klompjes aangebracht worden.

De afstand van huis naar school was ruim een kilometer. En elke dag moest ik die afstand vier keer lopen, want tussen de middag gingen alle schoolkinderen thuis eten. Dat lopen ging wel, behalve in de winter, als er plaksneeuw lag ... Die nare sneeuw hoopte zich op aan de onderkant van je klompjes. Je kon dan bijna niet vooruitkomen. Dan was het soms echt een martelgang, met veel zuchten en veel tranen ...

De eerste paar jaar was het schoolbezoek erg onregelmatig. Dit kwam door de oorlogsomstandigheden. Soms was er geen brandstof voor de

grote, hoge en ronde kachel, achter in de klas. Soms was de school niet beschikbaar, omdat er evacués uit Arnhem, Oosterbeek en omgeving

*Klas 1 en 2 van de
Valkse school; schrij-
ver rechtsonder.*

tijdelijk ondergebracht moesten worden vanwege de Slag om Arnhem. Ook hebben de Duitsers de school een tijdje 'gevoerd'.

Van mijn lagere schooltijd herinner ik me vooral die lange gang waar het altijd stonk. De kleur van het houtwerk, zoals de deuren naar de klassen en de wc's, was van een onbestemd lichtgroene kleur. De lokalen hadden een vloer van houten planken.

Er was gebrek aan van alles. Gelukkig konden we onze eerste schrijf oefeningen en onze eerste getalletjes schrijven op een lei, met behulp van een griffel. Als de lei was volgeschreven, moest je die weer schoonmaken met een vochtig doekje.

In de tweede klas hebben we het boekje Bob, Bep en Brammetje van W.G. van de Hulst wel vijf (!) keer gelezen vanwege gebrek aan leesstof. Je kende zo het boekje bijna uit je hoofd. En langzaam dat het klassikale lezen ging. Toch moest je woordje voor woordje meelesen ... O wee, als de meester je erop betrapte dat je niet wist welk woord aan de beurt was als jij plotseling verder moest lezen.

Een van de straffen was: opgesloten worden in het kolenhok ... Dat is ook mij wel een keertje overkomen. Wat een verandering voor een tweede-klas-jochie: van een heel lieve juf naar zo'n strenge meester!

Langzamerhand kwam na de bevrijding in 1945 ook de bevoorrading van schoolbenodigdheden weer op gang. En zo kregen alle leerlingen bij het vijftigjarig regeringsjubileum van koningin Wilhelmina in 1948 een in onze

Het begin van ons rekenonderwijs.

ogen werkelijk schitterend schoolschrift. Zo totaal anders dan de vale, groene schriften met slecht papier die we normaal kregen. In dat schrift mochten we gedichtjes, te zingen liederen, spreekwoorden en dergelijke schrijven. Natuurlijk zo mooi mogelijk, passend bij de omslag van het schrift.

De zesde, zevende en achtste klas zat ik bij de bovenmeester. Dat was meester Jansen. De zevende en achtste klas bestond uit leerlingen die geen vervolgonderwijs zouden volgen. En dat waren er heel wat in ons boerengehuchtje ...

Meester Jansen was in mijn ogen best een strenge meester. Je had niet zo graag dat zijn ogen een poosje naar jou keken. Anderzijds was het een heel fijne meester. Wat ik me nog goed herinner, is dat we elke week moesten 'verhuizen'. We zaten altijd met z'n tweeën in een schoolbank. Elke vrijdagmiddag, voordat de meester een poosje ging voorlezen, moesten we al onze spulletjes uit het vak onder ons tafelblad leeghalen. Overbodige dingen, zoals papiertjes, moesten naar de prullenbak. De rest moest op een net stapeltje gelegd worden. En daarna pakten we dat stapeltje en liepen ermee naar een bank achter ons. Op deze manier zat je elke week op een andere plaats in het schoollokaal. We vonden dat altijd een heel spannend moment.

*Geschenk t.g.v.
50-jarig regerings-
jubileum koningin
Wilhelmina.*